

Poultry and Dairy messages:

ILRI kwa kushirikiana na Esoko na IITA kupitia mradi wa Africa RISING wameandaa Taarifa fupi (SMS) za ufugaji bora wa ng'ombe na kuku (Utazipokea BILA malipo)"
Ng'ombe ni pesa: Mlishe na mnyweshe vizuri ng'ombe wako kwa ajili ya UKUAJI WA HARAKA na UPATIKANAJI PESA WA HARAKA
Jinsi ng'ombe anavyokuwa wa haraka, ndivyo na faida huwa kubwa: Pata uzito bora na wa juu kwa kumlisha vizuri ng'ombe wako na kumpa maji ya kutosha.
Je, unafahamu kuwa ng'ombe hula chakula kingi zaidi na cha kutosha iwapo malisho yamekatwakatwa vipande vidogovidogo?
Basi...katakata malisho ya ng'ombe wako katika vipande vidogovidogo, watakuwa kwa haraka, pia upotevu wa chakula utakuwa mdogo.
Je huna pesa ya kununua chakula cha ng'ombe cha viwandani? Basi katakata malisho ya ng'ombe wako vipande vidogovidogo na wataweza kukua vizuri kwa gharama nafuu
Unapochanganya mabua na malisho mengine yaliyo bora zaidi katika uwiano sahihi, utapata mlo bora.
Kusudia kuchanganya mlo unaokupa asilimia 10-12 protini na chakula chenye uwezo wa kumeng'enywa kwa asilimia 55.
Kukatakata malisho kwa urefu wa 3-4 mm, husaidia kuchanganya vyakula vyenye asili kubwa ya masalia ya mazao kwa urahisi zaidi
Chakula cha ng'ombe kiwe kisafi na kizuri: hakikisha umeondoa plastiki (na vingine visivyolika) kutoka katika chakula cha ng'ombe
Chakula cha ng'ombe chenye ubora mzuri kina uwezo wa kuongeza uzalishaji wa maziwa kati ya lita 2 hadi lita 4 kwa siku.
Kama alivyo binadamu, ng'ombe pia hupenda kula protini: Ongeza kiasi cha mashudu, pumba na masalia ya maharage kwenye malisho mabichi au mabua ya mahindi
Mpe ng'ombe maji SAFI MARA ZOTE. Watakula chakula kingi zaidi, watakuwa na afya nzuri na kukua kwa haraka zaidi!
Maji hutengeneza MAZIWA MENGI ZAIDI: Hakikisha ng'ombe wako anapata maji ya kutosha na safi MARA ZOTE.
Kiu ina nguvu kuliko njaa: Mpatie ng'ombe wako maji ya kutosha, itamsaidia kula chakula kingi zaidi. Ng'ombe anahitaji lita 60-80 za maji kwa siku
Mpatie ndama aliyezaliwa maziwa ya ng'ombe mzazi (kolostramu) katika siku 7 za mwanzo baada ya ng'ombe kumzaa ili aweze kukua kwa haraka na kuwa na afya bora.
Lishe bora kwa ajili ya mwanzo mzuri: Mlishe ndama wako chakula bora kilichotengenezwa kitaalam katika siku 40 za mwanzo atakua haraka na kukuongezea faida
Nyakula bora vya ndama vilivyotengenezwa kitaalam hupatikana kwenye maduka ya vyakula vya mifugo
Taarifa fupi (SMS) za ufugaji bora wa ng'ombe unazozipokea, zimeandaliwa na ILRI kwa kushirikiana na IITA kupitia mradi wa Africa RISING na zinatumiwa na ESOKO.

Lishia katika mazingira ya ubaridi na makavu: Ng'ombe wako apate chakula katika mazingira makavu na chini ya kivuli.
Lisha ngombe wako chakula kilichopoa na kikavu (kisiwe na unyevunyevu au Umande): Hifadhi chakula chako katika kivuli, kisigusane na udongo na kisifunikwe.
Kujumuisha malisho yapandwayo kama angii (napia) na mikundekunde mfano desmidiam katika mfumo wa kilimo huweza kuinua upatikanaji wa malisho
ya mifugo katika kipindi chote cha mwaka na kupunguza mmomonyoko wa ardhi.
Aina za angii (napia) zipo nyingi na hutofautiana kwa mfano, Kakamega 1, ILRI 16835, Kakamega 2 na ILRI 16837 mara zote hutoa mavuno mengi ya malisho
Aina hizi za angii huzalisha kuanzia tani 12 -18 kwa kila heka katika mazingira ya mfugaji, wilayani Babati. Malisho aina hii yameshuriwa yapandwe na wafugaji.
Aina hizi za angii huongeza ubora wa malisho kwa kuongeza kiwango cha protini katika lishe kwa asilimia 43-45%
Aina hizi za angii (napia) kama zikipandwa kwa kuchanganywa na jamii za mikundekunde huweza kuongeza kiwango cha uzalishaji wa malisho kwa asilimia 13-88%
Malisho yaliyopandwa huongeza uwezo wa udongo kukaa na maji kwa asilimia 44 na kupunguza maji kusomba udongo kwa asilimia 17
Kukatakata malisho mabichi hupunguza upotevu wa chakula kwa asilimia 82, huongeza kiwango cha chakula kitakacholiwa na mnyama kwa asilimia 42
Malisho yaliyokatwakatwa pia hupunguza mda wa mnyama kula kwa asilimia 42
Ufugaji wa kuku: Kuwafungia KUKU kwa masaa chache katika siku na kuwapa lishe bora iliyochanganywa kitaalam na baadae kuwaruhusu wajitafutie chakula:
1. huchangia kuku kuongeze uzito kwa gramu 253 (asilimia 23) zaidi ukilinganisha na kuku wanaojitafutia chakula bila kupata chakula cha ziada
2. pia hutoa faida kubwa katika uzalishaji wa mayai ukilinganisha na wale wanaojitafutia chakula bila kupata muda wa kupata chakula cha ziada kilichochanganywa
3. pia hupunguza vifo kwa asilimia 25, na hupunguza gharama ya uzalishaji wa kilo 1 ya nyama kwa asilimia 59. kiujumla, Itachangia kupungua kwa gharama za ufugaji
Miundombinu huongeza uzalishaji: OKOA CHAKULA kwa kuJenga kilishio cha ng'ombe kupunguza upotevu wa chakula na kumuwezesha ng'ombe kula chakula kingi zaidi.
USALAMA WA CHAKULA: Jenga stoo ya chakula cha mifugo kuepusha kuharibika kwa chakula na kupunguza chakula kuchafuka

Maize Agronomy SMS

TARI-Uyole, Africa RISING-NAFAKA, IITA,CABI na Esoko wameandaa Taarifa fupi(SMS) za kilimo bora cha mahindi.Mada shughuli baada ya kuvuna(Utazipokea BILA malipo)
Fanya maandalizi ya mbegu, mbolea na viuatilifu mapema mara baada ya kuhifadhi mavuno ya msimu husika.
Ukipanda mapema, mahindi yanapata mvua ya kutosha na kustawi vizuri hadi kukomaa, magonjwa ya milia/zeruzeru huwa kidogo na mbolea uliyoweka hutumika ipasavyo.
Faida za kuandaa shamba mapema-Baada ya kuvuna ni pamoja na kutoa muda mwingi wa masalia kuoza vizuri na kuharibu mazalio ya wadudu waharibifu.
Mbegu za mahindi zipo za aina nyingi na hutofautiana katika ukanda zinapopaswa kulimwa, muda wa kukomaa, mavuno, ustahimilivu wa ukame na magonjwa. Muone afisa kilimo aliye karibu nawe kujua aina za mbegu zinazo faa kwenye ukanda wako
Mabadiliko ya hali ya hewa yamesababisha mabadiliko ya ratiba na kiasi cha mvua. Mvua ikinyesha ilivyotarajiwa katika msimu, Mbeya, iringa na maeneo jirani, kupanda mahindi ni Novemba hadi Disemba mwishoni. Songea na maeneo ya jirani ni mwezi Novemba hadi Januari mwanzoni. Fuatilia taarifa za utabiri wa hali ya hewa
Hasara za kupanda mapema au kuchelewa zaidi ni uwezekano wa uharibifu wa mbegu kutokana na joto,kuishiwa na unyevu,wadudu na wanyama waharibifu.Panda kwa wakati
Panda kwa nafasi sm75 kati ya mstari na mstari na sm30 kati ya shimo na shimo na upande punje 1 .Husababisha upunguvu wa mazao na mimea kuangushwa na upepo
Kwenye kilimo cha mahindi ,idadi ya mimea ikizidi husababisha upungufu wa mazao kutokana na mimea kutozaa,kutoa mahindi madogo,kusambaa kwa magonjwa kiurahisi
Mbolea ni mchanganyiko wa virutubisho mbalimbali vinavyoongezwa kwenye udongo/mimea, kuongeza ukuaji/uzalishaji.Mbolea za asili ni samadi, kijani, mboji na biwi
Je unajua mbolea za asili huboresha udongo na hua na virutubisho vya kutosha lakini havijulikani kwa kiasi gani?Hakikisha mbolea zimeoza vizuri kabla ya kutumia
Mbolea vunde au biwi ni mchanganyiko-manyasi,mabaki ya chakula/mbao,majivu na samadi (kinyesi) Mbolea za kijani mikunde hukatuliwa na kuchanganywa na udongo
Mbolea za viwandani zina virutubisho mbalimbali ili kukidhi mahitaji ya mimea. Aina za kupandia ni DAP,NPK, TSP +CAN,Mbolea za Minjingu na Yara
Mahindi-Endapo utabiri utaonyesha mvua zitakua nyingi, mbegu za muda mrefu ukanda wa juu ni HB 623,UH615, UH6303, H614 D. Muone afisa kilimo kwa ushauri zaidi
Mahindi-Utabiri Ukionyesha mvua zitakua nyingi, mbegu za muda mrefu-mifano HB623,UH615, UH6303,H614 D. Mvua zikiwa chache mbegu za muda mfupi HB513 HB515,UHS401
Mahindi-Endapo utabiri wa hali ya hewa utaonyesha mvua zitakua chache, panda mbegu zinazovumilia ukame na kukomaa kwa muda mfupi mfano HB513, HB515, UHS401
Mbegu za mahindi zilizo thibitishwa ubora zina chapa/nembo ya TOSCI. Hakikisha unanunua mbegu kutoka kwa wakala aliyesajiliwa mwenye kibali cha kuuza mbegu
Tumia mboji pamoja na mbolea za viwandani ili kuongeza mazao. Mboji ina dumu kwa muda mrefu kwenye udongo na husaidia udongo kuhifadhi maji na virutubisho.
Kwa kupandia tumia DAP,NPK kilo 75 kwa ekari. Mbolea isigusane na mbegu.Zingatia ushauri wa wataalam

Tumia mbinu kama kuchanganya mbolea za viwadani na za asili kupandia mf mboji na samadi iliyooza vizuri-nusu kilo kwa mashimo 4. DAP/NPK kizibo cha soda/shimo
Tumia mbolea za kukuzia (UREA,SA,CAN) kilo 50-100 mara ya pili wiki 2 kabla mahindi hayajachanua, zingatia ushauri wa wataalam, hakikisha kuna unyevu wa kutosha
Kagua shamba mara kwa mara baada ya mahindi ili kubaini uwepo wa visumbufu vya mimea na kuchukua hatua, kwa maelezo zaidi wasiliana na mtaalam wa kilimo
Tahadhari - Sota,Bungua hushambulia mmea mchanga kusababisha hasara kubwa.Kuwadhibiti tumia viuadudu kama Karate,Decis,Dursban,Protrin.Soma maelekezo
Pulizia viuatilifu wakati jua sio kali. Zingatia kanuni bora wakati wa kutumia viuatilifu vya kemikali-vina sumu ambayo inaweza kudhuru binadamu na wanyama
Mara nyingi mkulima hatofautishi dalili za Sota na kiwavi jeshi vamizi kwenye mmea. Sota hukata sehemu ya chini ya shina juu ya ardhi mahindi yakiwa machanga. Kiwavi jeshi vamizi hutoboa mashimo mashimo kwenye matawi kuanzia kuota hadi kuelekea kuchanua. Mmea huonekana kama una vumbi ya mbao ya rangi ya chungwa.
Kiwavi jeshi vamizi ni mdudu hatari anayeharibu mahindi. Kichwani ana herufi Y nyeupe iliyogeuzwa chini juu. Ana madoa 4 meusi yaliyopangwa kimraba mkiani
Pulizia viuatilifu vya kuua viwavi jeshi vamizi mapema wakiwa kwenye hatua zake za awali kabla viwavi hawaja ingia na kujificha ndani ya mmea wa mahindi
Kuna mdudu hatari anayeharibu mahindi aitwaye Kiwavi vamizi. kichwani ni kama herufi Y nyeupe iliyogeuzwa chini. Ana madoa 4 meusi yaliyopangwa kimraba mkiani
Pulizia viuatilifu vya kuua viwavi vamizi mapema akiwa kwenye hatua zake za awali kabla viwavi hawaja ingia na kujificha
ndani ya mmea wa mahindi .
Tumia viuadudu kama Duduba 450 EC,mupacrone 500 EC,match save au PROTRINE 60 EC. Weka cc 3 kwa lita moja ya maji, changanya vizuri. Muone mtaalamu wa kilimo
Viuadudu kama Duduba 450EC,Mupacrone 500EC,Match save, PROTRINE 60EC hutumika kudhibiti viwavi jeshi vamizi.Soma kifungashio na uchanganye vizuri sumu na maji
Kumbuka kuweka kumbukumbu za gharama za uzalishaji yaani tangu kuandaa shamba hadi kuuza mazao. Hii itakusaidia kujua faida au hasara katika kilimo chako.
Ushauri: Hamishia kwenye daftari taarifa fupi unazopokea kwa simu kwa matumizi ya baadae.
Kumbuka kuweka kumbukumbu za gharama za uzalishaji yaani tangu kuandaa shamba hadi kuuza mazao. Hii itakusaidia kujua faida au hasara katika kilimo chako.
Fanya maandalizi ya kuvuna kwa kuainisha vizuri mahitaji yanayotakiwa wakati wa kuvuna ikiwemo vifaa, nguvu kazi, namna ya kusafirisha na mahali pa kuyahifadhi.
Vuna kwa wakati muafaka kulinda ubora; mazao yasikae muda mrefu shambani. Vuna punje zinapokuwa ngumu na kutovunjika kwa urahisi kwa meno.
Mazao yaliyovunwa yaweza kuvunda; baada ya kuvuna kausha yakiwa kwenye magunzi kwenye turubai au kichanja safi ili kurahisisha upukuaji na kulinda ubora.
Mazao yaliyovunda au kuoza hutengeneza sumu kuvu; hivyo chambua na ondoa kabla ya kupukuchua, yalioza hayafai kwa matumizi yako wala mifugo na soko pia
Mazao yaliyovunwa ni hai. Yakipata majeraha hushambuliwa na magojwa. Tumia njia isiyosababisha majeraha wakati wa kupukuchua

Tumia njia bora za kukausha mahindi ili kupunguza upotevu na kutunza ubora wake. Epuka kuanika kwenye UDONGO. Kwa ushauri zaidi wasiliana na mtaalamu wako.
Baada ya kuvuna-kausha na pukucha mahindi kwenye turubai. Tenganisha mahindi mabovu na mazuri kuondoa uwezekano wa kusambaa kwa uharibifu wakati wa kuhifadhi
Ghala nzuri ni lenye paa lisilovuja, halipitishi panya na wadudu waharibifu. Ina vichanja maalumu kwenye sakafu na madirisha yanayoruhusu mzunguko wa hewa
Chaga husaidia kuzuia unyevu usiingie kwenye mahindi yaliohifadhiwa. Kagua chini ya chaga kuhakikisha magunia yako sawa. Usiweke magunia sakafuni
Mazao yaliyovunwa ni hai na hushambuliwa na magonjwa yakihifadhiwa na unyevu; kausha vizuri unyevu usizidi asilimia 13 wakati wa kuhifadhi.
Mazao safi, uhifadhi bora: pepeta, ondoa uchafu wote maana itakusaidia kuwa na chakula bora na bidhaa inayovutia soko na bei.Hakikisha unatumia turubai kuanika
Wadudu wanahitaji hewa kuishi na kuharibu mazao yaliyohifadhiwa; hifadhi mazao kwenye vyombo visivyoruhusu hewa wakati wote kama vile mifuko ya kinga njaa(PICS)
Chakula safi, salama na pesa zaidi! kuhifadhi bila kutumia kemikali tumia mifuko au vifaa vingine visivyoruhusu hewa kupita. funga vizuri kuzuia hewa kupita
Mazingira safi, uhifadhi bora: Safisha ghala vizuri na kama kuna mazao ya msimu uliopita tetanisha ili kuepuka kuingia kwa wadudu kwenye mazao mapya
Changanya mahindi na kiuadudu cha kuhifadhi kama Actellic Gold Dust,Skana Super Dust au Shumba Dust ukitumia vipimo sahihi.Usichanganye wakati kuna upepo mkali
Dhibiti panya ghalani kwa kutumia sumu kama tiger / red cat kuepuka uharibifu.Tumia sumu hizi kwa kufuata maelekezo kwenye kifungashio.Weka sumu mbali na watoto
Tumia mitego ya panya mfano maji kwenye ndoo au beseni pamoja na pumba kwa kuiweka ghalani ili kupunguza uharibifu wa mahindi
Tumia mifuko maalum ya PICS kuhifadhi mahindi na kupunguza matumizi ya madawa kulinda afya ya walaji.Mifuko hii haipitishi wadudu ikitumika kama ilivyoshauriwa
Kuhifadhi mahindi kwenye mifuko ya PICS. Kwanza lazima mahindi yakaushwe vizuri,kagua mifuko kuhakikisha haina tundu lolote. Weka mahindi na utingishe mfuko
Baada ya kuweka mahindi kwa ujazo wa debe 5 hadi 6, funga mfuko wa ndani kwanza na uhakikishe hewa yote imetoka. Funga wa pili vilevile na mwishowe wa tatu.
Taarifa! Ndugu Mkulima, Africa RISING - NAFKA, IITA, ESOKO na TARI-Uyole wanakualika kutembelea banda lao katika maonesho ya NANENANE - Mbeya. Karibu Sana.
Taarifa! Ndugu Mkulima: ESOKO, CABI, FRI na TARI-UYOLE wanakutumia Mwaliko Maalum wa kutembelea banda lao katika maonesho ya NANENANE - Mbeya. Karibu Sana.
Kagua mahindi uliyohifadhi. Asilimia 40% ya mahindi yanayohifadhiwa na wakulima majumbani yapo katika uwezekano mkubwa wa kuathiriwa na SumuKuvu
Sumu kuvu inatengenezwa katika mahindi yaliyovunwa na kuhifadhiwa katika mazingira yenye unyevu na joto kubwa.Maghala lazima yakidhi vigezo vya kuhifadhi mazao
SumuKuvu (Aflatoxin) haionekani kwa macho. Inazalishwa na ukungu kwenye nafaka kutokana na unyevu na joto. Dalili zake ni kuoza kwa mahindi na kubadilika rangi

Kuwa mwangalifu! Ondoa mahindi yote yaliyoanza kuoza kwa kuyatenganisha na mahindi safi kabla ya kuhifadhi. Unashauriwa kuhifadhi mahindi yaliyopukuchuliwa.
Uharibifu wowote dhidi ya Mahindi unaofanywa na wadudu waharibifu au wanyama kama panya ni hatari na huchangia nafaka kupata sumukuvu kutokana na joto na unyevu
Kuweka mahindi yasiyo tolewa majani au magunia ya mahindi sakafuni husababisha unyevu kujijenga taratibu, hatimaye kuzalishwa kwa Sumu Kuvu katika mahindi hiyo
Kukabiliana na sumukuvu. Kabla ya kuvuna hakikisha mahindi yamekauka na hayajanyeshewa shambani. Wakati wa kuvuna-tumia mifuko ya kuvunia usitupe mahindi chini
Tahadhari! Usile wala kulisha mifugo chakula kilicho oza au chenye ukungu unaosababisha Sumu Kuvu kwani hii huleta madhara kwa afya ya binadamu na Mifugo
Ukilisha mifugo nafaka yenye Sumu Kuvu hawatakua vizuri. Kiwango cha Sumu hii huingia kwenye mayai/maziwa/nyama na kudhuru walaji. Usilishe mifugo nafaka iliyooza
Ulaji wa vyakula kama nafaka, maziwa na mayai vyenye kiasi kikubwa cha Sumu Kuvu husababisha madhara makubwa kwa binadamu mfano kansa ya Inji na hata kifo
Mazingira safi, uhifadhi bora: Panga vizuri vitu vyako ndani ya ghala, hakikisha unatenganisha kati ya bidhaa moja na nyingine ikiwemo vitu visivyo mazao
Mazingira safi, uhifadhi bora: weka wanyama wanaofugwa na jalala mbali na ghala.
Mazingira safi, uhifadhi bora: Panga vizuri juu ya paleti/Chaga au mbao bila kugusana na sakafu au ukuta na uache njia za kupita na fanya usafi mara kwa mara.
Linda chakula chako! kagua ghala mara kwa mara; rekebisha kuta na mapaa zinazovuja. Chukua hatua za kudhibiti unyevu, wadudu na wanyama kama panya.
Linda chakulachako! kagua ghala mara kwa mara; Fyeka maeneo yanayozunguka ghala. Chukua hatua za kudhibiti panya na wadudu.
Kagua mahindi uliyohifadhi. Ukiona unga unga chini ya magunia uliyotumia kuhifadhi ghalani, inawezekana mahindi yameanza kubunguliwa. Ondoa magunia yote nje
Mwaga mahindi kwenye turubai na uyakaushe kwenye jua kali ili wadudu waondoke. Chekecha na uchambue kuondoa yaliyobunguliwa na yaliyo oza. Endelea kukausha
Kagua mahindi uliyohifadhi. Asilimia 40% ya mahindi yanayohifadhiwa na wakulima majumbani yapo katika uwezekano mkubwa wa kuathiriwa na Sumu Kuvu.
Ndugu mkulima, kampeni ya kuboresha kilimo kupitia SMS imefika mwisho. TARI-Uyole, Africa RISING-NAFAKA, IITA, CABI na Esoko wanashukuru kwa ushirikiano wenu.

